

บทที่ 3

ความแตกต่างของการทำงานบ้านแต่ละประเภท ตามลักษณะภูมิหลังของผู้สูงอายุ

การมีส่วนร่วมในการทำงานบ้านแต่ละประเภทตามลักษณะภูมิหลังของผู้สูงอายุ ในบทนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน คือ 1 ลักษณะทั่วไปของการทำงานบ้านแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานบ้านแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ

1 ลักษณะทั่วไปของการทำงานบ้านแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ

งานบ้านต่าง ๆ ที่มีผู้เคยศึกษามาพบว่า งานบ้านที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังคงทำอยู่เป็นประจำคือ การทำกับข้าว ซ็อกกับข้าว ทำความสะอาดบ้าน ซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็กซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำในชีวิตประจำวัน ทั้งผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและเขตชนบท (มัลลิกา มัติโกและคณะ, 2541: 13) จากการศึกษาการทำงานบ้านประเภทต่าง ๆ 5 ประเภทของผู้สูงอายุในการศึกษานี้ (ตารางที่ 3) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังทำงานบ้าน โดยงานบ้านแต่ละประเภทที่ทำจะแตกต่างกันไปกล่าวคือ ผู้สูงอายุจะทำความสะอาดบ้านเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดคือ ร้อยละ 44.3 รองลงมาคือ การทำกับข้าว ร้อยละ 41.5 การซัก/รีดเสื้อผ้า ร้อยละ 32.6 การดูแลเด็กเล็ก ร้อยละ 15.4 ส่วนงานบ้านที่ทำน้อยที่สุดคือ การซ็อกกับข้าว ร้อยละ 11.8

จากการศึกษาการทำงานบ้านของผู้สูงอายุในโครงการวิจัยผลกระทบทางเศรษฐกิจสังคมและประชากร ผู้สูงอายุในประเทศไทย หรือ SECAPT (นภาพร ชโยวรรณ มาลินี วงษ์สิทธิ์ และจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย, 2532: 5) พบว่าผู้สูงอายุทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครัวเรือนเช่น การทำสวน การทำอาหาร ทำความสะอาดบ้าน ซ็อกของ ซักผ้า ดูแลเด็กเล็ก ในอัตราส่วนร้อยละตั้งแต่ 10 ถึง 23 และในการศึกษาของมาลินี วงษ์สิทธิ์และศิริวรรณ ศิริบุญ (2537: 51) ซึ่งใช้ข้อมูลของ SECAPT ในการศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ พบว่า ผู้สูงอายุเป็นหลักในการทำงานบ้านหลายอย่าง เช่น ทำสวน ซ็อกอาหาร ซ็อกของใช้ในบ้าน ทำความสะอาดบ้าน ไปจนถึงการปฎิบัติดูแลเด็ก ๆ จะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุหญิงทำทุกกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุชาย ทั้งในเขตเมืองและชนบท

ส่วนการใช้ข้อมูลของโครงการ SECAPT เพื่อศึกษากิจกรรมในครัวเรือนของผู้สูงอายุ (สิริพร วงศ์ตรี, 2535: 97) และปัจจัยที่มีส่วนกำหนดต่อการเป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ (วนิดา นิรมย์, 2537: 58) พบว่าผู้สูงอายุจะทำกิจกรรมการทำความสะอาดบ้าน การปลูกต้นไม้ทำสวน การซัก/รีดเสื้อผ้า การทำอาหาร การซ็อกกับข้าว การซ็อกของไว้ในบ้าน และการดูแลเด็กเล็ก คิดเป็นร้อยละ 47.0 , 43.0 , 37.5 , 35.4 , 28.5 , 28.3 และ 27.5 ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาโครงการการสำรวจสถานะผู้สูงอายุในประเทศไทย หรือ SWET (นภาพร ชัยวรรณ และจอห์น โนเดล, 2539: 65) พบว่า ผู้สูงอายุหญิงดูแลหลานหรือญาติ หรือทำงานบ้านสูงกว่าผู้สูงอายุชาย และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและเมืองอื่น ๆ จะทำกิจกรรมดังกล่าวสูงกว่าในเขตชนบท

จากการศึกษาข้อมูลการทำงานบ้านของผู้สูงอายุทั้งในโครงการ SECAPT SWET และงานวิจัยนี้ ให้ผลการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า ผู้สูงอายุยังมีส่วนช่วยเหลือครอบครัวในการทำงานบ้าน เมื่อดูข้อมูลของ SECAPT และงานวิจัยนี้จะพบว่า ผู้สูงอายุในโครงการ SECAPT จะทำกิจกรรมการทำงานบ้านเกือบทุกประเภทสูงกว่าผู้สูงอายุในการศึกษารั้งนี้ ยกเว้น กิจกรรมการทำกับข้าวที่พบว่าผู้สูงอายุในการศึกษารั้งนี้ จะทำกิจกรรมดังกล่าวสูงกว่าผู้สูงอายุในโครงการ SECAPT (ร้อยละ 41.5 เปรียบเทียบกับร้อยละ 35.4)

เมื่อศึกษาการทำงานบ้านจำแนกตามประเภทของงานบ้านแต่ละงานพบว่า การที่ผู้สูงอายุมีส่วนในการทำความสะดวกสบายบ้านมากที่สุด อาจเนื่องจากผู้สูงอายุยังมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีปัญหาการเจ็บป่วยเกี่ยวกับกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น และกระดูกซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นโรคนี้มากกว่าโรคอื่น ๆ (นพวรรณ จงวัฒนา เกื้อ วงศ์บุญสิน และรุ่งรัตน์ โกวรรณะกุล, 2541: 26) อันส่งผลต่อการเคลื่อนไหวของร่างกาย และจากการศึกษาของจากการศึกษาของจินตนา รอดนำพา (2535: 90) พบว่า ภาระกิจประจำวันของผู้สูงอายุโดยมากจะเกี่ยวกับการทำความสะอาดบ้านเช่นกัน เมื่อสมาชิกในครัวเรือนต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้สูงอายุจึงรับภาระนี้แทนสมาชิกคนอื่น ๆ ส่วนการทำกับข้าวเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ผู้สูงอายุยังคงทำอยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท คนชนบทส่วนใหญ่นิยมทำอาหารทานภายในครอบครัว เนื่องจากการดำเนินชีวิตประจำวันไม่ต้องแข่งกับเวลาเช่นคนในเมือง จึงมีเวลาเพียงพอที่จะเตรียมอาหาร

สำหรับการซื้อกับข้าวนั้น ผู้สูงอายุจะทำการเป็นสัดส่วนที่น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายมีความเสื่อมตามธรรมชาติ ทำให้การเดินทางไม่คล่องแคล่วเหมือนในอดีต ผู้สูงอายุจึงไม่สะดวกที่จะเดินทางไปต่าง ๆ

การที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังช่วยทำงานบ้านเนื่องจาก การทำงานบ้านเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุมีความปรารถนาจะช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวบุตรหลานเท่าที่จะทำได้ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน อ้างถึงในเพชรฯ สุนทโรทก, 2530: 93) และหลังยุติบทบาทการทำงาน ผู้สูงอายุจะมีเวลาว่างมากขึ้น งานบ้านจึงเป็นกิจกรรมที่สามารถมาทดแทนบทบาทการทำงานที่สูญหายไป ไม่เพียงสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ แต่ยังช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ที่ตนเองยังสามารถช่วยทำงานบ้านให้กับบุตรหลานได้ และไม่ได้เป็นภาระให้ใครต้องคอยดูแล

2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานบ้านแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม และสภาวะสุขภาพกับการทำงานบ้านแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะใช้ตารางไขว้ (Cross tabulation) และตัวแปรคุ่มต่าง ๆ มาทดสอบ การควบคุมดังกล่าวจะชี้ให้เห็นชัดว่า เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ระดับ 3 ตัวแปรแล้ว ตัวแปรอิสระยังมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามหรือไม่ และจะไม่ใช้ตัวแปรคุ่มมาทดสอบเมื่อตัวแปรอิสระนั้นไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกกิจกรรมหรือมีนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่า 2 กิจกรรม สำหรับปัจจัยที่นำมาศึกษาประกอบด้วย 1. ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส 2. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การทำงานเชิงเศรษฐกิจ และการถือครองทรัพย์สิน 3. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ โครงสร้างครัวเรือน การมีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน การศึกษาของผู้สูงอายุ และเขตที่อยู่อาศัย รวมไปถึงปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ สภาวะสุขภาพ โดยมีการทดสอบความสัมพันธ์ดังกล่าวด้วยค่าไคสแควร์ และค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม มีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะทางประชากร

2.1.1 เพศ ข้อกำหนดทางด้านชีววิทยาและบรรทัดฐานทางสังคม ได้มีส่วนกำหนดให้ชายหญิงมีสถานภาพและบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ในสังคมไทย เพศชายเป็นผู้ที่มีบทบาทในการทำงานหาเลี้ยงครอบครัว และผู้หญิงเป็นผู้รับผิดชอบงานบ้าน การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนบุตร และมีส่วนช่วยในการหาเลี้ยงครอบครัวบ้าง (สายฝน น้อยหืด, 2540: 64)

จากการศึกษาในตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุหญิงมีส่วนร่วมในการทำงานบ้านทุกกิจกรรมมากกว่าผู้สูงอายุชาย โดยเฉพาะในกิจกรรมการทำกับข้าวพบว่า ผู้สูงอายุหญิงจะมีสัดส่วนการทำกิจกรรมการทำกับข้าวมากกว่าผู้สูงอายุชาย คิดเป็นร้อยละ 51.2 และร้อยละ 27.5 ตามลำดับ ในกิจกรรมการซื้อกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็กก็ลักษณะเช่นเดียวกัน

ผลจากการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุหญิงมีส่วนร่วมในการทำงานบ้านมากกว่าผู้สูงอายุชาย ทั้งนี้เป็นเพราะสังคมไทยได้กำหนดบทบาทให้ผู้หญิงเป็นผู้ที่มีหน้าที่ทำงานบ้าน และดูแลลูก ส่วนผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวและเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ดังนั้นไม่ว่าจะอยู่ในวัยสูงอายุหรือไม่ก็ตาม ผู้หญิงจะรับผิดชอบการทำงานบ้านมากกว่าผู้ชาย แต่ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของผู้สูงอายุกับการทำงานบ้านแต่ละประเภท มีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะกิจกรรมการทำกับข้าว การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็กเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการซื้อกับข้าวเป็นกิจกรรมที่ต้องออกไปซื้อนอกบ้าน ซึ่งผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงโดยเฉพาะที่มีสุขภาพไม่ดีจะไม่ทำกิจกรรมนั้น ดังนั้นการซื้อกับข้าวจึงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติระหว่างผู้สูงอายุหญิงและชาย สำหรับการทำความเข้าใจความสะอาดบ้านก็ไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพราะทั้งผู้สูงอายุหญิงและชายจะทำความสะอาดบ้านเป็นสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามการศึกษานี้มีข้อจำกัดเพราะ ไม่ได้สอบถามถึงความบ่อยครั้งและความสม่ำเสมอในการทำงานบ้าน ซึ่งข้อมูลนี้น่าจะบ่งชี้ได้ชัดเจนขึ้นถึงความแตกต่างระหว่างการทำงานบ้านของผู้สูงอายุชายและหญิง

จากการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุหญิงจะทำงานบ้านทุกประเภทมากกว่าผู้สูงอายุชายนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรีย์ กาญจนวงศ์ และคณะ (2540: 66) แม้ว่าปัจจุบันจะมีค่านิยมเรื่องความเท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายก็ตาม แต่ผู้สูงอายุก็ยังคงยึดค่านิยมเช่นในอดีต กล่าวคือ ผู้หญิงเป็นผู้รับผิดชอบงานในบ้าน ส่วนผู้ชายมีบทบาทหลักในการหารายได้มาเลี้ยงครอบครัว แม้ผู้สูงอายุหญิงจะมีอายุมากขึ้นก็ยังคงมีความเคยชินกับวิถีชีวิตเดิมที่ต้องรับผิดชอบงานบ้านงานเรือน (สายฝน น้อยทีด, 2540: 64)

การศึกษานี้จึงได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศและการทำงานบ้าน โดยควบคุมอิทธิพลของที่พักอาศัย ผลการศึกษาในตารางที่ 4 พบว่า ในเขตชนบท ทิศทางความสัมพันธ์ยังคงเหมือนเดิม กล่าวคือ ผู้สูงอายุหญิงมีส่วนร่วมในการทำงานบ้านมากกว่าผู้สูงอายุชาย เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติในกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็ก ส่วนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า มีกิจกรรมประเภทเดียวเท่านั้นคือ การซัก/รีดเสื้อผ้าที่ผู้สูงอายุหญิงทำมากกว่าผู้สูงอายุชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การทำงานบ้านประเภทอื่นไม่มีความแตกต่างกันมากนักสำหรับผู้สูงอายุหญิงและชาย ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะคนในกรุงเทพมหานครเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตกที่ผู้ชายช่วยงานบ้านผู้หญิง อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่าครัวเรือนในกรุงเทพมหานครมีการจ้างคนรับใช้เพื่อการทำงานบ้าน ผู้สูงอายุจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องทำงานบ้านด้วยตนเอง และเนื่องจากคนรับใช้จะเข้ามาทำงานบ้านแทนที่ผู้หญิงในบ้าน จึงมีผลให้ผู้สูงอายุหญิงไม่ต้องรับภาระงานบ้านดังที่พบในเขตชนบท

โดยสรุป โดยภาพรวมแล้วเพศของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับการทำงานบ้าน ผู้สูงอายุหญิงจะทำงานบ้านแต่ละประเภทเป็นสัดส่วนที่สูงกว่าผู้สูงอายุชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างดังกล่าวแปรผันไปตามเขตที่อยู่อาศัยหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ วิถีชีวิตและการกำหนดบทบาทหน้าที่ในสังคมหรือชุมชนเป็นสำคัญ

2.1.2 อายุ อายุเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ เมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้น ร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยการทำงานทุกระบบของร่างกายจะเสื่อมลง การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมจะน้อยลง รวมทั้งความสามารถของร่างกายในการทำกิจกรรมจะลดลงพร้อมกับความเสื่อมของสรีระ (สุกัญญา ราฟังกิจ, 2537: 104)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับประเภทของงานบ้านของผู้สูงอายุในตารางที่ 3 พบว่า เมื่อผู้สูงอายุมีอายุเพิ่มมากขึ้นการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะลดลง กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มี

อายุ 60-64 ปี จะทำกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็ก ร้อยละ 50.2, 53.9, 41.7 และร้อยละ 19.0 มีสัดส่วนที่มากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมาก ส่วนกิจกรรมการซื้อกับข้าวพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65-69 ปี จะทำกิจกรรมดังกล่าวมากที่สุด (ร้อยละ 14.1) รองลงมาคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-64 ปี (ร้อยละ 13.6) และผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 9.3)

การที่ผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมาก ทั้งนี้เนื่องจากอายุมีความสัมพันธ์แบบผกผันกับการเข้าร่วมกิจกรรม กล่าวถึง เมื่อผู้สูงอายุมีอายุเพิ่มมากขึ้น สภาพร่างกายจะมีความเสื่อมลงตามธรรมชาติ ทำให้ประสิทธิภาพและความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ลดลง เป็นผลให้ผู้สูงอายุต้องลดบทบาทหน้าที่ที่เคยทำตามไปด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของสุรีย กัญจนวงศ์ และคณะ (2540:66) พบว่าผู้สูงอายุมีแนวโน้มจะทำกิจกรรมต่าง ๆ ลดลงเมื่อมีอายุมากขึ้น กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-69 ปี จะทำกิจกรรมการทำอาหาร การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการเลี้ยงหลานมากกว่าผู้สูงอายุชายกลุ่มอื่น ๆ (อายุ 70-79 ปี) และอายุ 80 ปีขึ้นไป เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เฉพาะกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็ก

แม้ว่าอายุจะมีผลต่อความเสื่อมถอยต่อสมรรถภาพร่างกาย แต่หากผู้สูงอายุมีสภาวะสุขภาพที่แตกต่างกันก็น่าจะมีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน ผลการศึกษาในตารางที่ 5 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสภาวะสุขภาพดีที่มีอายุ 60-64 ปี จะทำกิจกรรมการทำกับข้าว การซื้อกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้า ร้อยละ 49.0, 13.3, 59.2 และร้อยละ 42.9 ในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุ 65-69 ปี และอายุ 70 ปีขึ้นไป ส่วนกิจกรรมการดูแลเด็กเล็กพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65-69 ปี จะทำกิจกรรมดังกล่าวมากที่สุด (ร้อยละ 20.7) รองลงมาคือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-64 ปี (ร้อยละ 17.3) และผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 11.8) เมื่อทดสอบด้วยค่าไคสแควร์พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะกิจกรรมการทำความสะอาดบ้าน

สำหรับในกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีสภาวะสุขภาพปานกลางพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-64 ปี จะทำกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็กมากกว่าผู้สูงอายุในกลุ่มอายุอื่น ๆ ส่วนกิจกรรมการซื้อกับข้าวพบว่า ผู้สูงอายุในกลุ่มอายุ 65-69 ปี จะทำกิจกรรมดังกล่าวสูงที่สุด (ร้อยละ 14.2) เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้า

ส่วนผู้สูงอายุที่มีสภาวะสุขภาพไม่แข็งแรงพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60-64 ปี จะทำกิจกรรมการทำกับข้าว และการซื้อกับข้าว (ร้อยละ 52.6 และร้อยละ 18.4) สูงกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมาก สำหรับกิจกรรมการทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้านั้น ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65-69 ปีจะทำกิจกรรมดังกล่าวสูงที่สุด (ร้อยละ 43.9 และร้อยละ 32.9) และในกิจกรรมการ

ดูแลเด็กเล็กพบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65-69 ปี และอายุ 60-64 ปี จะทำกิจกรรมดังกล่าวใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 14.6 และร้อยละ 14.5 ตามลำดับ ส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุ 70 ปีขึ้นไป จะทำกิจกรรมดังกล่าวน้อยที่สุดคือ ร้อยละ 9.4 เมื่อทดสอบด้วยค่าไคส์แควร์พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะกิจกรรมการทำกับข้าวและการซื้อกับข้าว

จากการศึกษาจะเห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุมากในทุกสภาวะสุขภาพจะทำงานบ้านในทุกกิจกรรมน้อยกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุมีผลต่อความเสื่อมถอยของสมรรถภาพของร่างกาย ยิ่งผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้น ประสิทธิภาพของการทำงานของร่างกายจะลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้น ทำให้ผู้สูงอายุที่มีอายุต้องลดบทบาทและกิจกรรมของตนเองลงสำหรับในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสภาวะสุขภาพไม่แข็งแรงพบว่า ในกิจกรรมการทำกับข้าวและการซื้อกับข้าว ผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยจะทำกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้สูงอายุในกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นผู้สูงอายุที่มีปัญหาเชิงเศรษฐกิจ และอีกส่วนหนึ่งอาจเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่คนเดียว ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนช่วยในการทำงานบ้าน แม้ว่าสภาพร่างกายจะไม่แข็งแรง

จากข้อค้นพบดังกล่าวจะเห็นว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุน้อยจะทำกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็กมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.1.3 สถานภาพสมรส สถานภาพสมรสเป็นสิ่งที่กำหนดบทบาทและสถานภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตในครอบครัว ผู้สูงอายุที่มีคู่สมรสจะมีคู่ของตนที่คอยช่วยเหลือ และแบ่งเบาภาระต่าง ๆ ภายในบ้าน ส่วนผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสอื่น ๆ (สถานภาพสมรสโสด และหม้าย หย่า แยก) จำเป็นต้องรับผิดชอบงานในบ้านมากกว่าผู้สูงอายุที่มีคู่สมรส

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสกับการทำงานบ้านแต่ละประเภท (ตารางที่ 3) พบว่าผู้สูงอายุที่เป็นโสดจะทำงานบ้าน ทุกประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพกำลังสมรส และผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสหม้าย หย่า แยก ยกเว้นกิจกรรมการซื้อกับข้าวที่พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นโสดจะไม่ทำกิจกรรมดังกล่าว ขณะเดียวกันพบว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสหม้าย หย่า แยก จะทำกิจกรรมการซื้อกับข้าวมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพกำลังสมรส (ร้อยละ 13 เปรียบเทียบกับร้อยละ 11.2) และกิจกรรมการซัก/รีดผ้าก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

การที่ผู้สูงอายุที่เป็นโสดทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสอื่น ๆ (สถานภาพสมรสกำลังสมรส และหม้าย หย่า แยก) แต่ไม่ทำกิจกรรมการซื้อกับข้าว อาจเป็นเพราะว่า ผู้สูงอายุที่เป็นโสดอาจจะอาศัยอยู่กับญาติพี่น้อง จึงต้องช่วยทำงานบ้านทุกอย่างเท่าที่กำลังตนเองจะทำได้ เพื่อตอบแทนในฐานะผู้อยู่อาศัย และขณะเดียวกันก็ร่วมสำรับกับครอบครัวที่อาศัยอยู่ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จะรวมอยู่ในครัวเรือนของญาติที่อาศัยอยู่ด้วย

เมื่อทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพสมรสกับประเภทของกิจกรรมที่ผู้สูงอายุทำ มีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะกิจกรรมการ ทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้า

2.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

2.2.1 การทำงานเชิงเศรษฐกิจ การทำงานเชิงเศรษฐกิจเป็นปัจจัย หนึ่งที่เป็นตัวกำหนดฐานะความเป็นอยู่ของบุคคลที่อยู่ในครอบครัว บุคคลที่ทำงานประกอบ อาชีพและนารายได้มาจุนเจือครอบครัว ย่อมมีบทบาทและสถานภาพเหนือกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงาน นอกจากนี้ยังได้รับความยำเกรงจากสมาชิกในครอบครัว และไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบกิจกรรม ต่าง ๆ ภายในบ้าน (วนิดา นิรมย์, 2533: 91)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเชิงเศรษฐกิจกับการทำงานบ้านแต่ละ ประเภท (ตารางที่ 3) พบว่า ผู้สูงอายุที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจจะทำงานบ้านแต่ละประเภทมาก กว่าผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานเชิงเศรษฐกิจ ยกเว้นกิจกรรมการดูแลเด็กเล็ก ที่ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ ทำงานเชิงเศรษฐกิจจะทำกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าผู้สูงอายุที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจ (ร้อยละ 16.9 เปรียบเทียบกับร้อยละ 13.2)

การที่ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานเชิงเศรษฐกิจทำงานบ้านประเภทต่าง ๆ น้อยกว่าผู้สูงอายุ ที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจ อาจเนื่องจากผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานเชิงเศรษฐกิจมีสภาวะสุขภาพที่ไม่ แข็งแรงและไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงาน จึงส่งผลให้ไม่สามารถช่วยทำงานบ้านได้ด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานเชิงเศรษฐกิจบางส่วน มีสาเหตุจากบุตรหลานขอร้องให้ ออกจากงานเพราะ ครอบครัวมีรายได้เพียงพอสำหรับการดำเนินชีวิต (เกริกศักดิ์ บุญญาหงษ์, 2539: 38) และบุตรต้องการให้มาช่วยดูแลหลานในบ้าน (นภาพร ชโยวรรณ และจอห์น โนเดล, 2539: 65) นอกจากนี้ตัวผู้สูงอายุยังมีกำลังทรัพย์พอที่จะสามารถว่าจ้างคน มาช่วยทำงานบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุไม่จำเป็นต้องทำงานบ้านมากนัก เพียงแต่ดูแลการทำงาน บ้านให้เรียบร้อย

เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างของการทำงานเชิงเศรษฐกิจชัดเจน มากขึ้น จึงได้นำตัวแปรสภาวะสุขภาพมาร่วมวิเคราะห์ เนื่องจากสภาวะสุขภาพเป็นตัว กำหนดการทำงานเชิงเศรษฐกิจของผู้สูงอายุเพราะว่า ผู้สูงอายุที่ยังคงทำงานเชิงเศรษฐกิจจะ เป็นผู้สูงอายุที่มีสภาวะสุขภาพแข็งแรง (มาลินี วงษ์สิทธิ์ และ ศิริวรรณ ศิริบุญ, 2541: 22) จาก ผลการศึกษาในตารางที่ 6 พบว่า ในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและสุขภาพปานกลางนั้น การ ทำงานบ้านของผู้สูงอายุที่ทำงาน และไม่ได้ทำงานอาชีพในเกือบทุกประเภทแทบจะไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นการดูแลเด็กเล็กซึ่งพบว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและไม่ ได้ทำงานจะดูแลเด็กเล็กมากกว่าผู้ที่ทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุที่ทำงานจะใช้เวลา ส่วนใหญ่ไปกับการทำงานนอกบ้าน ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ในกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ ดีนั้น ผู้สูงอายุที่ทำงานอาชีพจะทำงานบ้านทุกประเภท ยกเว้นการดูแลเด็กเล็กมากกว่า

ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งน่าจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้สูงอายุบางคน กำลังประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ถึงแม้สุขภาพไม่ดีก็ยังคงทำงานเลี้ยงชีพ และที่สำคัญก็คือ มีงานบ้านที่ตนเองต้องรับภาระในการทำอะไรสักอย่างไม่ได้ และไม่สามารถจ้างคนมา ทำแทนได้เพราะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

2.2.2 การถือครองทรัพย์สิน การถือครองทรัพย์สินเป็นปัจจัยที่แสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ ผู้ที่มีทรัพย์สินมากย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี และมีกำลังทรัพย์เพียงพอที่จะจัดหาเครื่องทุ่นแรง หรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกมาใช้ในครอบครัว รวมถึงการจ้างคนเข้ามาช่วยทำงานบ้าน

จากการวิเคราะห์จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินปานกลางจะทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินมาก และผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินน้อยในเกือบทุกกิจกรรม ยกเว้นกิจกรรมการทำความสะอาดบ้านที่พบว่า ผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินมากจะทำกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินน้อยและปานกลาง (ร้อยละ 48.1 ร้อยละ 44.0 และร้อยละ 42.7 ตามลำดับ)

การที่ผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินมากทำความสะอาดบ้านมากกว่า ผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินน้อยและถือครองทรัพย์สินปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินมากนั้น ไม่มีความจำเป็นต้องวิตกกังวลในเรื่องเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัว อาจจะไม่ต้องประกอบอาชีพและจะมีเวลาว่างอยู่กับบ้าน การทำความสะอาดบ้านอาจเป็นงานอดิเรกอย่างหนึ่งของผู้สูงอายุ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการทำความสะอาดบ้านนั้น สามารถทำได้หลายวิธีเช่น การขัดฝุ่น การเก็บของเข้าที่ การเช็ดฝุ่นตามโต๊ะเก้าอี้ในบ้าน เป็นต้น และเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และไม่รู้สึกเบื่อหน่ายที่ต้องอยู่กับบ้าน

เมื่อทดสอบค่าไคสแควร์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการถือครองทรัพย์สินกับการทำงานบ้านแต่ละประเภทนั้น ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทิศทางความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินน้อยจะทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่ถือครองทรัพย์สินมาก จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3 ลักษณะทางสังคม

2.3.1 โครงสร้างครัวเรือน ผลการศึกษาในตารางที่ 3 พบว่า โครงสร้างครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการทำงานบ้านแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยวมีส่วนในการทำกิจกรรมการทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้า ร้อยละ 59.8 ร้อยละ 56.0 และร้อยละ 45.9 เปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยายจะทำกิจกรรมเหล่านี้ในสัดส่วนที่ต่ำกว่า ยกเว้นกิจกรรมการซื้อกับข้าว และการดูแลเด็กเล็กที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยายจะทำกิจกรรมดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 12.0 และร้อยละ 19.3 เมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยว

คิดเป็นร้อยละ 11.2 และร้อยละ 4.2 ตามลำดับ เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทุกกิจกรรม ยกเว้นกิจกรรมชื้อกับข้าว

การที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยวทำกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้ามากกว่านั้น อาจเป็นเพราะโครงสร้างครัวเรือนเดี่ยวมีจำนวนสมาชิกน้อยกว่า การแบ่งเบาภาระหน้าที่ต่าง ๆ ก็มีน้อยกว่า เนื่องจากสมาชิก 1 คน อาจต้องรับผิดชอบทำหลายกิจกรรม ประกอบกับลักษณะโครงสร้างครัวเรือนเดี่ยวเป็นลักษณะที่พบมากในเขตเมืองซึ่งมีค่าครองชีพที่สูง การจ้างคนมาช่วยดูแลงานบ้านจะเป็นการเพิ่มรายจ่ายของครัวเรือนมากขึ้น ดังนั้นทุกคนจึงต้องช่วยกันทำงานบ้าน ในขณะที่ครัวเรือนขยายมีจำนวนสมาชิกมากกว่า สามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างเฉพาะเจาะจง อีกทั้งครัวเรือนขยายย่อมมีบุตรหลานมากกว่าครัวเรือนเดี่ยว ผู้สูงอายุในครัวเรือนขยายจึงทำกิจกรรมการดูแลเด็กเล็กมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยว

เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลของโครงสร้างครัวเรือนให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงได้นำตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยมาเป็นตัวแปรคุม (ตารางที่ 7) พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในเขตชนบทและอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยวจะทำงานบ้านเกือบทุกกิจกรรมมากกว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยาย ยกเว้นกิจกรรมการดูแลเด็กเล็กที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยายจะทำมากกว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยว (ร้อยละ 18.7 เปรียบเทียบกับร้อยละ 3.8) เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการทำกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็ก

ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครพบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยวจะทำงานบ้านเกือบทุกกิจกรรมมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยาย ยกเว้นกิจกรรมการดูแลเด็กเล็กที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยาย จะทำกิจกรรมดังกล่าวมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยว (ร้อยละ 22.7 เปรียบเทียบกับร้อยละ 9.1) เมื่อทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้า

การที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยายทั้งในเขตชนบทและกรุงเทพมหานครดูแลเด็กเล็ก มากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดี่ยว อาจเนื่องจากในครัวเรือนขยายจะมีสมาชิกหลายรุ่นอายุคน และสมาชิกที่มีอายุน้อยที่สุดอาจเป็นบุตรของบุตรของผู้สูงอายุ เมื่อบุตรผู้สูงอายุออกไปทำงานนอกบ้าน ผู้สูงอายุจึงจำเป็นต้องช่วยดูแลหลานที่อยู่ในบ้าน นอกจากจะช่วยแบ่งเบาภาระของบุตรแล้ว การให้ผู้สูงอายุดูแลเด็กจะเป็นที่น่าไว้วางใจมากกว่าการจ้างพี่เลี้ยงมาดูแล

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยในครัวเรือนเดี่ยว จะทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนขยายในเกือบทุกกิจกรรม ยกเว้นกิจกรรมการชื้อกับข้าว และการดูแลเด็กเล็ก และมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็ก

2.3.2 การมีบุตรอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกัน สังคมไทยมีค่านิยมว่า บุตรเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลพ่อแม่ในยามแก่เฒ่า เมื่อพ่อแม่อาศัยอยู่ด้วยกัน บุตรมีหน้าที่ดูแลพ่อแม่ให้ได้อย่างสุขสบาย และเป็นสิ่งที่แสดงถึงความกตัญญูทศกวีที่ต่อบิดามารดา บุตรจะเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุทั้งในด้านเศรษฐกิจ สุขภาพ และช่วยทำงานบ้านที่ผู้สูงอายุเคยรับผิดชอบในอดีต แต่หากครัวเรือนใดมีผู้สูงอายุอยู่เพียงคนเดียว การทำงานบ้านย่อมตกอยู่กับผู้สูงอายุ

สำหรับการวิเคราะห์ในตารางที่ 3 พบว่า การมีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกันมีความสัมพันธ์กับการทำงานบ้านแต่ละประเภทของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกันจะทำกิจกรรมการทักับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้า (ร้อยละ 58.6 ร้อยละ 56.6 และร้อยละ 51.0 ตามลำดับ) มีสัดส่วนที่มากกว่าผู้สูงอายุที่มีบุตรอาศัยอยู่ด้วย

สาเหตุที่ผู้สูงอายุที่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ทำงานบ้านน้อยกว่าผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน อาจเป็นเพราะในสังคมไทยมีค่านิยมเรื่องความกตัญญูทศกวี และความรับผิดชอบต่อลูกต้องมีต่อพ่อแม่กล่าวคือ บุตรจะเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทุกด้านแก่บิดามารดาที่สูงอายุ ทั้งการเงิน ที่อยู่อาศัย การดูแลพ่อแม่ยามแก่เฒ่า รวมทั้งการช่วยทำงานบ้าน (ภัสสร ลิมานนท์ และคณะ, 2538: 77) ด้วยเหตุนี้บุตรจะคอยช่วยทำงานต่างแทนผู้สูงอายุเพื่อเป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อพ่อแม่

หนึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้อยู่รวมกันกับบุตรจะทำหน้าที่ในการดูแลเด็กเล็กเป็นสัดส่วนที่ต่ำกว่าผู้ที่มีบุตรอยู่ด้วย ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการไม่ได้อยู่รวมกับบุตรทำให้ผู้สูงอายุไม่ต้องมีภาระในการดูแลหลาน

เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ในระหว่างความแตกต่างของการมีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกันชัดเจนขึ้น จึงได้นำตัวแปรที่ 3 คือ เพศของผู้สูงอายุมารวมวิเคราะห์ (ตารางที่ 8) ผลการศึกษาพบว่า ในกลุ่มผู้สูงอายุชายนั้น ผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกันจะยังคงทำกิจกรรมการทักับข้าว การซื้อกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้าสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน 1 คน และ 2 คนขึ้นไป ส่วนการดูแลเด็กเล็กพบว่า ผู้สูงอายุที่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน 1 คน จะทำกิจกรรมดังกล่าวสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป และไม่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน (ร้อยละ 11.2 ร้อยละ 9.5 และร้อยละ 4.1 ตามลำดับ) เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เฉพาะกิจกรรมการทักับข้าว และการซัก/รีดเสื้อผ้า

ในกลุ่มผู้สูงอายุหญิง พบว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกันจะทำกิจกรรมการทักับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้า (ร้อยละ 66.0, 62.1 และ 58.8 ตามลำดับ) ซึ่งมีสัดส่วนการทำกิจกรรมดังกล่าวสูงกว่าผู้สูงอายุที่มีบุตรอาศัยอยู่ 1 คนและ 2 คนขึ้นไป ส่วนกิจกรรมการซื้อกับข้าวและการดูแลเด็กเล็กพบว่า ผู้สูงอายุที่มีบุตรตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จะทำกิจกรรมดังกล่าวสูงที่สุดคือ ร้อยละ 17.1 และ ร้อยละ 23.3 ตามลำดับ

ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุหญิงหรือชาย ถ้าหากไม่มีบุตรพักอาศัยอยู่ด้วย การทำงานบ้านจะเป็นภาระของผู้สูงอายุโดยตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมไทย การเกื้อหนุนจากสมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะบุตร ยังมีความสำคัญต่อผู้สูงอายุในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจหรือความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตประจำวัน

นอกจากนี้จะเห็นว่า ผู้สูงอายุหญิงทั้งที่ไม่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน มีบุตรอาศัยบ้านเดียวกัน 1 คน และ 2 คนขึ้นไป จะทำงานบ้านในเกือบทุกกิจกรรมสูงกว่าผู้สูงอายุชาย อาจเป็นเพราะ ค่านิยมในสังคมไทยที่กำหนดบทบาทของผู้หญิงให้เป็นผู้ที่รับผิดชอบงานภายในบ้านเช่น การทำอาหาร การทำความสะอาดบ้าน และการเลี้ยงดูลูก เป็นต้น ซึ่งค่านิยมดังกล่าวยังคงอยู่ไม่ว่าผู้หญิงจะเข้าสู่วัยสูงอายุก็ตาม

จากความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเห็นว่า การมีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกันมีความสัมพันธ์กับการทำงานบ้านของผู้สูงอายุ แต่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้สูงอายุที่ไม่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกันจะทำกิจกรรมแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่มีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน

2.3.3 การศึกษาของผู้สูงอายุ การศึกษาของผู้สูงอายุเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนสถานภาพของผู้สูงอายุ เป็นที่ยอมรับว่า การศึกษาของบุคคลมีความสัมพันธ์กับการทำงานรายได้ สุขภาพ และอื่น ๆ (นภาพร ชโยวรรณ และศิริวรรณ ศิริบุญ, 2538: 12) การศึกษาเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างโอกาสการทำงานเชิงเศรษฐกิจให้กับผู้สูงอายุ ในอดีตหาก ผู้สูงอายุมิการศึกษาสูงจะช่วยทำให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานที่มีรายได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุสร้างฐานะและมีทรัพย์สินใช้จ่ายเมื่อยามแก่เฒ่า

สำหรับผลการศึกษาในตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาสูงจะทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาน้อย กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษา ป.4 และสูงกว่าจะทำกิจกรรมการทักกับข้าวมากกว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับ ป.1-ป.3 และผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 43.7 ร้อยละ 41.6 และร้อยละ 38.2 ตามลำดับ) เช่นเดียวกับกิจกรรมการซื้อกับข้าว และการทำความสะอาดบ้าน ส่วนกิจกรรมการซัก/รีดเสื้อผ้าพบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษา ป.1-ป.3 จะทำกิจกรรมการซัก/รีดเสื้อผ้ามากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษา ป.4 และสูงกว่า และผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 34.3 ร้อยละ 33.7 ร้อยละ 29.8 ตามลำดับ) และการดูแลเด็กเล็กก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน

การที่ผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาสูง มีส่วนร่วมในการทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาน้อย อาจเนื่องจากผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาเป็นผู้สูงอายุที่อยู่ในระบบการทำงานที่มีข้อกำหนดให้เกษียณอายุที่ 60 ปี หลังเกษียณผู้สูงอายุจึงใช้เวลาที่เหลือส่วนใหญ่อยู่กับบ้าน ผู้สูงอายุจึงช่วยบุตรทำงานบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระ ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกที่ดีว่าตนเองมีส่วนช่วยเหลือครอบครัว นอกจากนี้การศึกษาช่วยให้ผู้สูงอายุมีความคิดเปิดกว้างและทันสมัยมากขึ้นว่า ในสภาวะที่เศรษฐกิจมีค่าครองชีพสูงขึ้น ผู้สูงอายุต้องเข้ามามีส่วนร่วมช่วยทำงานบ้าน เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ในขณะที่ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับ

การศึกษา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร (ปีทมา อมรสิริสมบุรณ์, 2535: 98) การทำอาชีพเกษตรกรรมนั้น ไม่มีการกำหนดอายุที่ยุติการทำงาน ผู้สูงอายุจึงไม่มีเวลาว่างที่จะทำงานบ้าน เพราะใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงานเพื่อการยังชีพ

อย่างไรก็ตาม เมื่อทดสอบด้วยค่าไคสแควร์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับผู้สูงอายุกับการทำงานแต่ละประเภทนั้น ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ในทุกกิจกรรม และทิศทางความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการศึกษาจะทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษา จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.3.4 เขตที่อยู่อาศัย เขตที่อยู่อาศัยเป็นตัวแปรหนึ่ง ที่มีส่วนกำหนดวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล ที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมต่างกัน และส่งผลต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน

สำหรับเขตชนบทเป็นสังคมที่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก สมาชิกในครัวเรือนทุกคนจะช่วยกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ภายในครัวเรือนเช่น ทำการเกษตร ทำงานบ้าน เป็นต้น รวมทั้งผู้สูงอายุยังคงมีส่วนช่วยกิจกรรมในบ้านเช่นกัน (บุญลือ วันทยานนต์, 2522: 79) ส่วนกรุงเทพมหานคร คนส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพรับจ้างและครัวเรือนมีขนาดเล็ก อันเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เอื้ออำนวยให้มีครัวเรือนขนาดใหญ่ สมาชิกในครัวเรือนต่างต้องช่วยกันทำมาหากินและทำงานบ้าน

จากผลการศึกษาในตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจะทำกิจกรรมการทักกับข้าว การซื้อกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็ก คิดเป็นร้อยละ 49.2, 15.9, 47.7, 41.7 และร้อยละ 20.5 มากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท

การที่ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครทำกิจกรรมการทักกับข้าว การซื้อกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน การซัก/รีดเสื้อผ้า และการดูแลเด็กเล็กมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตชนบททั้งนี้เนื่องจาก ในสังคมเมืองนั้นมีค่าครองชีพที่สูง ประกอบกับวิถีการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบแข่งกับเวลา ทุกคนที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนไม่เพียงต้องช่วยกันทำงานเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว แต่ยังคงต้องช่วยกันทำงานต่าง ๆ ภายในบ้านด้วย นอกจากนี้คนในสังคมเมืองยังมีการเปิดรับข้อมูลข่าวสารที่สะดวกและรวดเร็วกว่าคนในชนบท จึงส่งผลต่อความคิดและค่านิยมในการดำเนินชีวิตที่มีความทันสมัยมากขึ้น โดยการนำอุปกรณ์อำนวยความสะดวกมาช่วยทำงานบ้านเช่น เครื่องดูดฝุ่น เครื่องซักผ้า เตารีดไอน้ำ เป็นต้น ทำให้ผู้สูงอายุสามารถทำงานบ้าน ได้สะดวกและง่ายขึ้นกว่าในอดีต สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคน ทำให้บุคคลเกิดการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดของตนเองและครอบครัว มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบพฤติกรรมอย่างเช่น แทนที่จะจ้างแม่บ้าน หรือคนใช้มาทำงานบ้าน กลับกลายเป็นผู้สูงอายุต้องมาช่วยทำงาน เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ประกอบกับสภาพของสังคมในกรุงเทพมหานครนั้น สมาชิกส่วนใหญ่ใน

ครอบครัวจะออกไปทำงานนอกบ้าน สำหรับผู้สูงอายุซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่บ้านจะเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือทำอาหารและทำงานบ้าน เพื่อแบ่งเบาภาระต่าง ๆ ของคนในครอบครัว

เมื่อทดสอบด้วยค่าไคสแควร์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยกับการทำงานบ้านแต่ละประเภท มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เฉพาะกิจกรรมการซัก/รีดเสื้อผ้า จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจะทำงานบ้านแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท

4 สภาวะสุขภาพ สภาวะสุขภาพเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในครัวเรือนและการใช้เวลาว่างของผู้สูงอายุกล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงจะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี โดยไม่ต้องกังวลกับปัญหาสุขภาพ (นันทวัน ใจกล้า, 2536: 71)

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 3 พบว่า ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้ามากกว่าผู้สูงอายุที่มีสภาวะสุขภาพปานกลางและสภาวะสุขภาพไม่ดี นอกจากนี้ผู้สูงอายุที่มีสภาวะสุขภาพปานกลางจะทำกิจกรรมการดูแลเด็กเล็กมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี และมีสุขภาพที่ไม่ดี (ร้อยละ 18.0 ร้อยละ 16.2 ร้อยละ 11.8 ตามลำดับ)

สาเหตุที่ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ดีทำกิจกรรมการทำกับข้าว การทำความสะอาดบ้าน และการซัก/รีดเสื้อผ้า มากกว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและปานกลาง เนื่องจากสภาวะสุขภาพมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความสามารถในการทำงานของร่างกายกล่าวคือ เมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้น สภาพร่างกายจะค่อย ๆ เสื่อมลง อวัยวะต่าง ๆ จะเริ่มทำงานไม่ปกติ ทำให้สมรรถภาพทางกายลดลง และส่งผลให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อยลง

สำหรับกิจกรรมการซื้อกับข้าวที่ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ดี สุขภาพดี และสุขภาพปานกลางทำกิจกรรมดังกล่าวใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 12.4, 121 และร้อยละ 11.1) อาจเป็นเพราะการซื้อกับข้าวเป็นกิจกรรมที่ผู้สูงอายุได้มีโอกาสออกนอกบ้าน และได้มีปฏิสัมพันธ์กับคนที่รู้จักช่วยให้ผู้สูงอายุไม่เกิดความเบื่อหน่ายในชีวิต

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะสุขภาพกับการทำงานบ้านแต่ละประเภท จะมีนัยสำคัญทางสถิติเฉพาะการทำกิจกรรมทำความสะอาดบ้านและการซัก/รีดเสื้อผ้าเท่านั้น จึงสรุปว่า สภาวะสุขภาพไม่มีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่างในการทำงานบ้านแต่ละประเภท ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ผู้สูงอายุที่สภาวะสุขภาพแข็งแรงจะทำกิจกรรมแต่ละประเภทมากกว่าผู้สูงอายุมากกว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง

ตารางที่ 3 อัตราส่วนร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานบ้าน จำแนกตามประเภทของงานบ้านและ
ลักษณะภูมิหลังของผู้สูงอายุ

ลักษณะภูมิหลัง	ทำกับข้าว	ซักรีดเสื้อผ้า	ทำความสะอาดบ้าน	ซัก/รีดเสื้อผ้า	ดูแลเด็กเล็ก	จำนวน
รวม	41.5(418)	11.8(119)	44.3(446)	32.6(328)	15.4(155)	1,007
เพศ						
- ชาย	27.5(113)	10.2(42)	40.9(168)	19.7(81)	9.0(37)	411
- หญิง	51.2(305)	12.9(77)	46.6(278)	41.4(247)	19.8(118)	596
	$\chi^2=56.18$	$\chi^2=1.70$	$\chi^2=3.28$	$\chi^2=52.32$	$\chi^2=21.77$	
	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	
อายุ						
- 60-64	50.2(148)	13.6(40)	53.9(159)	41.7(123)	19.0(56)	295
- 65-69	43.3(117)	14.1(38)	50.4(136)	35.6(96)	18.1(49)	270
- 70+	34.6(153)	9.3(41)	34.2(151)	24.7(109)	11.3(50)	442
	$\chi^2=18.13$	$\chi^2=4.92$	$\chi^2=33.46$	$\chi^2=24.87$	$\chi^2=10$	
	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	
สถานภาพสมรส						
- โสด	52.0(13)	-	68.0(17)	56.0(14)	20.0(5)	25
- สมรส	39.8(192)	11.2(54)	45.5(220)	28.8(139)	15.7(76)	483
- หม้าย หย่า แยก	42.7(213)	13.0(65)	41.9(209)	35.1(175)	14.8(74)	499
	$\chi^2=2.03$	$\chi^2=4.24$	$\chi^2=7.18$	$\chi^2=10.83$	$\chi^2=0.57$	
	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	
การทำงานเชิงเศรษฐกิจ						
- ไม่ทำงาน	37.2(222)	9.4(56)	41.4(247)	29.5(176)	16.9(101)	597
- ทำงาน	47.8(196)	15.4(63)	48.5(199)	37.1(152)	13.2(54)	410
	$\chi^2=11.29$	$\chi^2=8.36$	$\chi^2=5.05$	$\chi^2=6.38$	$\chi^2=2.62$	
	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	
การถือครองทรัพย์สิน						
- น้อย	38.9(146)	9.9(37)	44.0(165)	31.2(117)	14.9(56)	375
- ปานกลาง	44.1(188)	14.1(60)	42.7(182)	34.0(145)	15.7(67)	426
- มาก	40.8(84)	10.7(22)	48.1(99)	32.0(66)	15.5(32)	206
	$\chi^2=2.28$	$\chi^2=3.73$	$\chi^2=1.62$	$\chi^2=0.76$	$\chi^2=0.10$	
	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	

ตารางที่ 3 (ต่อ) อัตราส่วนร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานบ้าน จำแนกตามประเภทของงานบ้าน และลักษณะภูมิหลังของผู้สูงอายุ

ลักษณะภูมิหลัง	ทำกับข้าว	ซื้อกับข้าว	ทำความสะอาดบ้าน	ซัก/รีดเสื้อผ้า	ดูแลเด็กเล็ก	จำนวน
รวม	41.5(418)	11.8(119)	44.3(446)	32.6(328)	15.4(155)	1,007
โครงสร้างครัวเรือน						
- เดี่ยว	59.8(155)	11.2(29)	56.0(145)	45.9(119)	4.2(11)	259
- ชยาย	35.2(263)	12.0(90)	40.2(301)	27.9(209)	19.3(144)	748
	$\chi^2=48.28$	$\chi^2=0.13$	$\chi^2=19.33$	$\chi^2=28.40$	$\chi^2=33.26$	
	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	
การมีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน						
- ไม่มี	58.6(147)	12.4(31)	56.6(142)	51.0(128)	11.2(28)	251
- มี 1 คน	35.6(182)	11.2(57)	40.9(209)	26.4(135)	16.8(86)	511
- มี 2 คนและขึ้นไป	36.2(89)	12.7(31)	38.8(95)	26.5(65)	16.7(41)	245
	$\chi^2=40.10$	$\chi^2=0.45$	$\chi^2=20.75$	$\chi^2=51.67$	$\chi^2=4.61$	
	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	
การศึกษาของผู้สูงอายุ						
- ไม่ได้รับการศึกษา	38.2(124)	9.8(32)	40.6(132)	29.8(97)	13.8(45)	325
- ป.1-ป.3	41.6(74)	10.1(18)	43.8(78)	34.3(61)	16.9(30)	178
- ป.4และสูงกว่า	43.7(220)	13.7(69)	46.8(236)	33.7(170)	15.9(80)	504
	$\chi^2=2.46$	$\chi^2=3.41$	$\chi^2=3.11$	$\chi^2=1.64$	$\chi^2=0.98$	
	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	
เขตที่อยู่อาศัย						
- เขตชนบท	40.3(353)	11.2(98)	43.8(383)	31.2(273)	14.6(128)	875
- กรุงเทพมหานคร	49.2(65)	15.9(21)	47.7(63)	41.7(55)	20.5(27)	132
	$\chi^2=3.74$	$\chi^2=2.44$	$\chi^2=0.73$	$\chi^2=5.72$	$\chi^2=2.99$	
	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	
สภาวะสุขภาพ						
- สุขภาพดี	43.4(126)	12.1(35)	50.7(147)	35.9(104)	16.2(47)	290
- สุขภาพปานกลาง	42.1(159)	11.1(42)	46.3(175)	35.4(134)	18.0(68)	378
- สุขภาพไม่ดี	39.3(133)	12.4(42)	36.7(124)	26.6(90)	11.8(40)	338
	$\chi^2=1.15$	$\chi^2=0.32$	$\chi^2=13.35$	$\chi^2=8.29$	$\chi^2=5.39$	
	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานบ้าน จำแนกตามประเภทของงานบ้าน เพศ และเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัย/เพศ	ทำกับข้าว	ซื้อกับข้าว	ทำความสะอาดบ้าน	ซัก/รีดเสื้อผ้า	ดูแลเด็กเล็ก	จำนวนบ้าน
ชนบท						
- ชาย	26.3(98)	9.1(34)	39.7(148)	19.6(73)	7.8(29)	373
- หญิง	50.8(255)	12.7(64)	46.8(235)	39.8(200)	19.7(99)	502
	$\chi^2=53.47$	$\chi^2=2.84$	$\chi^2=4.43$	$\chi^2=40.96$	$\chi^2=24.45$	
	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	
กรุงเทพมหานคร						
- ชาย	39.5(15)	21.1(8)	52.6(20)	21.1(8)	21.1(8)	38
- หญิง	53.2(50)	13.8(13)	45.7(43)	50.0(47)	20.2(19)	94
	$\chi^2=2.04$	$\chi^2=1.06$	$\chi^2=0.51$	$\chi^2=9.33$	$\chi^2=0.01$	
	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $>$ 0.05	P-value $\leq$ 0.05	P-value $>$ 0.05	

ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานบ้าน จำแนกตามประเภทของงานบ้าน อายุ และสภาวะสุขภาพ

สภาวะสุขภาพ/อายุ	ทำกับข้าว	ชื้อกับข้าว	ทำความสะอาด บ้าน	ซัก/รีดเสื้อผ้า	ดูแลเด็กเล็ก	จำนวน บ้าน
สภาวะสุขภาพดี						
- 60-64	49.0(48)	13.3(13)	59.2(58)	42.9(42)	17.3(17)	98
- 65-69	36.6(30)	11.0(9)	52.4(43)	32.9(27)	20.7(17)	82
- 70+	43.6(48)	11.8(13)	41.8(46)	31.8(35)	11.8(13)	110
	$\chi^2=2.79$ P-value>0.05	$\chi^2=0.23$ P-value>0.05	$\chi^2=6.39$ P-value≤0.05	$\chi^2=3.17$ P-value>0.05	$\chi^2=2.89$ P-value>0.05	
สภาวะสุขภาพปานกลาง						
- 60-64	50.0(60)	10.8(13)	57.5(69)	48.3(58)	23.3(28)	120
- 65-69	46.2(49)	14.2(15)	53.8(57)	39.6(42)	18.9(20)	106
- 70+	32.9(50)	9.2(14)	32.2(39)	22.4(34)	13.2(20)	152
	$\chi^2=9.10$ P-value≤0.05	$\chi^2=1.56$ P-value>0.05	$\chi^2=20.53$ P-value≤0.05	$\chi^2=20.88$ P-value≤0.05	$\chi^2=4.78$ P-value>0.05	
สภาวะสุขภาพไม่ดี						
- 60-64	52.6(40)	18.4(14)	42.1(32)	30.3(23)	14.5(11)	76
- 65-69	46.3(38)	17.1(14)	43.9(36)	32.9(27)	14.6(12)	82
- 70+	30.6(55)	7.8(14)	31.1(56)	22.2(40)	9.4(17)	180
	$\chi^2=13.13$ P-value≤0.05	$\chi^2=7.71$ P-value≤0.05	$\chi^2=5.21$ P-value>0.05	$\chi^2=3.97$ P-value>0.05	$\chi^2=2.11$ P-value>0.05	

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานบ้าน จำแนกตามประเภทของงานบ้าน
การทำงานเชิงเศรษฐกิจและสภาวะสุขภาพ

สภาวะสุขภาพ/การ ทำงานเชิงเศรษฐกิจ	ทำกับข้าว	ซื้อกับข้าว	ทำความสะอาด บ้าน	ซัก/รีดเสื้อผ้า	ดูแลเด็กเล็ก	จำนวน
สุขภาพดี						
- ไม่ทำงาน	41.4(67)	10.5(17)	50.0(81)	32.1(52)	21.6(35)	162
- ทำงาน	46.1(59)	14.1(18)	51.6(66)	40.6(52)	9.4(12)	128
	$\chi^2=0.65$ P-value>0.05	$\chi^2=0.86$ P-value>0.05	$\chi^2=0.07$ P-value>0.05	$\chi^2=2.26$ P-value>0.05	$\chi^2=7.88$ P-value≤0.05	
สุขภาพปานกลาง						
- ไม่ทำงาน	37.2(77)	9.2(19)	43.5(90)	34.3(71)	17.4(36)	207
- ทำงาน	48.0(82)	13.5(23)	49.7(85)	36.8(63)	18.7(32)	171
	$\chi^2=4.44$ P-value≤0.05	$\chi^2=1.73$ P-value>0.05	$\chi^2=1.46$ P-value>0.05	$\chi^2=0.26$ P-value>0.05	$\chi^2=0.11$ P-value>0.05	
สุขภาพไม่ดี						
- ไม่ทำงาน	34.2(78)	8.8(20)	33.3(76)	23.2(53)	13.2(30)	228
- ทำงาน	50.0(55)	20.0(22)	43.6(48)	33.6(37)	9.1(10)	110
	$\chi^2=7.75$ P-value≤0.05	$\chi^2=8.60$ P-value≤0.05	$\chi^2=3.39$ P-value>0.05	$\chi^2=4.10$ P-value≤0.05	$\chi^2=1.18$ P-value>0.05	

ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานบ้าน จำแนกตามประเภทของงานบ้าน
โครงสร้างครัวเรือน และเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัย/ โครงสร้างครัวเรือน	ทำกับข้าว	ซื้อกับข้าว	ทำความสะอาด บ้าน	ซัก/รีดเสื้อผ้า	ดูแลเด็กเล็ก	จำนวน
เขตชนบท						
- เดี่ยว	58.6(139)	11.8(28)	54.4(129)	44.3(105)	3.8(9)	237
- ขยาย	33.5(214)	11.0(70)	39.8(254)	26.3(168)	18.7(119)	638
	$\chi^2=45.26$ P-value≤0.05	$\chi^2=0.12$ P-value>0.05	$\chi^2=15.00$ P-value≤0.05	$\chi^2=26.00$ P-value≤0.05	$\chi^2=30.53$ P-value≤0.05	
กรุงเทพมหานคร						
- เดี่ยว	72.7(16)	4.5(1)	72.7(16)	63.6(14)	9.1(2)	22
- ขยาย	44.5(49)	18.2(20)	42.7(47)	37.3(41)	22.7(25)	110
	$\chi^2=5.83$ P-value≤0.05	$\chi^2=2.55$ P-value>0.05	$\chi^2=6.61$ P-value≤0.05	$\chi^2=5.24$ P-value≤0.05	$\chi^2=2.10$ P-value>0.05	

ตารางที่ 8 อัตราส่วนร้อยละของผู้สูงอายุที่ทำงานบ้าน จำแนกตามประเภทของงานบ้าน การมีบุตรอาศัยอยู่บ้านเดียวกัน และเพศของผู้สูงอายุ

เพศ/การมีบุตรอาศัย อยู่บ้านเดียวกัน	ทำกับข้าว	ซื้อกับข้าว	ทำความสะอาด บ้าน	ซัก/รีดเสื้อผ้า	ดูแลเด็กเล็ก	จำนวน
ชาย						
- ไม่มีบุตร	46.9(46)	15.3(15)	48.0(47)	38.8(38)	4.1(4)	98
- มีบุตร 1 คน	23.4(46)	9.1(18)	39.6(78)	14.2(28)	11.2(22)	197
- มีบุตร 2 คน ขึ้นไป	18.1(21)	7.8(9)	37.1(48)	12.9(15)	9.5(11)	116
	$\chi^2=25.42$ P-value ≤ 0.05	$\chi^2=3.78$ P-value > 0.05	$\chi^2=2.86$ P-value > 0.05	$\chi^2=29.64$ P-value ≤ 0.05	$\chi^2=4.06$ P-value > 0.05	
หญิง						
- ไม่มีบุตร	66.0(101)	10.5(16)	62.1(95)	58.8(90)	15.7(24)	153
- มีบุตร 1 คน	43.3(136)	12.4(39)	41.7(131)	34.1(107)	20.4(64)	314
- มีบุตร 2 คน ขึ้นไป	52.7(68)	17.1(22)	40.3(52)	38.8(50)	23.3(30)	129
	$\chi^2=21.37$ P-value ≤ 0.05	$\chi^2=2.85$ P-value > 0.05	$\chi^2=19.81$ P-value ≤ 0.05	$\chi^2=26.45$ P-value ≤ 0.05	$\chi^2=2.67$ P-value > 0.05	